

Susanna Savolainen

PIIRTÄMINEN KUVATAITEESSA

Kuvataiteen koulutusohjelma

2018

PIIRTÄMINEN KUVATAITEESSA

Savolainen Susanna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
kuvataiteen koulutusohjelma
toukokuu 2018
Sivumäärä: 21

Asiasanat: piirustustaide, piirustus, piirustusvälineet, kuvataide

Tässä opinnäytetyössä on käsitelty piirustustaidetta itsenäisenä taiteen lajina, sen historiaa ja merkityksellisyyttä taiteen kentässä. Opinnäytetyön alkuosassa on käyty läpi piirustuksen merkitystä ja käyttötarkoitusta taiteen historiassa keskiajalta 1900-luvulle.

Kolmannessa kappaleessa on pohdittu piirustusta tekniikkana ja pyritty määrittelemään mitä piirustuksella tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan. Piirustustekniikoita, kuten viiva- ja valööripiirustusta, sekä yleisimpiä piirtimiä on käsitelty lyhyesti. Näitä välineitä ovat lyijy- ja värikynät, tussi, kuulakärkikynä, hiili ja liidut. Seuraavassa kappaleessa on pohdittu piirustuksen ja maalauksen eroa.

Opinnäytetyön loppuosassa on esimerkkien kautta käyty läpi piirustustaidetta nykypäivässä, sekä tekniikan käyttämistä taiteellisen opinnäytetyön parissa.

DRAWING IN VISUAL ARTS

Savolainen, Susanna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Arts

May 2018

Number of pages: 21

Keywords: drawing, drawing supplies, visual arts

This thesis deals with drawing art as an independent art form, its history and relevance in the field of art. In the beginning of the thesis, the significance and purpose of the drawing in the history of art has been explored from the Middle Ages to the 20th century.

The third chapter discusses drawing as a technique and attempts to explain how drawing is defined in this thesis. Drawing techniques, such as line and value drawing, as well as the most common drawing instruments have been briefly discussed. These instruments include graphite and colour pencils, ball pen, charcoal and chalk. The following chapter discusses the difference between drawing and painting.

The end of this thesis reviews art in the present day through examples, along with using drawing as a technique in my art work.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	PIIRUSTUSTAITEEN HISTORIASTA.....	6
2.1	Piirustusten merkitys ja käyttötarkoitus taiteen historiassa	6
2.2	Piirustustaiteesta 1900-luvulla.....	7
3	PIIRUSTUSTAITEESTA	8
3.1	Mitä piirustus on?	8
3.2	Piirustuksen tekniikoita ja yleisimpiä työvälineitä	8
3.2.1	Lyijykynä ja värikynät.....	9
3.2.2	Tussi	9
3.2.3	Kuulakärkikynä	9
3.2.4	Hiili	10
3.2.5	Liidut	10
4	PIIRUSTUS VAI MAALAUUS?	11
5	PIIRUSTUS NYKYTAITEESSA.....	12
6	OMASTA TYÖSKENTELESTÄ.....	14
7	POHDINTA.....	20
	LÄHTEET.....	22

1 JOHDANTO

Piirtäminen on kaiken alku. Lapsena kuvallista ilmaisua aletaan opettelemaan kynällä ja paperilla; katsotaan kuinka hyvin lapsi osaa ilmaista itseään visuaalisesti. Ensimmäisen viivan avulla aloitamme ääriiviiva-ajattelun ja piirrämme pääjalkaisia, kunnes myöhemmin kehitämme kuvaamaan ympäristöä, tuttuja ihmisiä ja asioita.

Itse rakastuin lapsena piirtämiseen. Se antoi mahdollisuuden luoda leikkien mielikuvitushahmot ja -paikat eloon. Mikään ei tuonut niin paljon mielihyvää kuin pino puhdasta paperia ja kattava valikoima värikyniä. Koko ikäni se on ollut kaiken taiteellisen työskentelyni pohja. En aloita yhtään maalausta, veistosta, grafiikan laattaa tai edes valokuvaamista ilman huolellista luonnostelua ensin paperille.

Aloittaessani taideopinnot Kankaanpään Taidekoulussa syksyllä 2014 päätin että haluan ottaa koulutuksestani kaiken irti ja keskittyä maalauksen kursseihin, sillä siinä halusin kehittyä. Olen huomannut, että opintoni ovat kehittäneet ilmaisunani myös viivan kanssa työskennellessä. Siksi haluankin lopputyössäni ”palata juurilleni” ja toteuttaa taiteellisen lopputyöni piirtämällä, käyttäen yksinkertaisesti vain mustekynää ja paperia.

Tässä kirjallisessa opinnäytetyössäni haluan perehtyä piirtämiseen omana itsenäisenä taiteen lajinaan, sekä tutkia sen matkaa historiasta tähän päivään. Määrittelen piirustuksen yksittäisenä taideteoksena, joka on toteutettu kasiulotteiselle pinnalle luomaan kuvioita viivan keinoja käyttäen. En käy läpi grafiikan menetelmiä, vaikka piirustus ja taidegrafiikka kulkevat käsi kädessä, sillä haluan erottaa piirustuksen omana itsenäisenä taidemuotonaan.

2 PIIRUSTUSTAITEEN HISTORIASTA

Kuvittelemme helposti, että piirustustaiteen keinot, aihealueet, estetiikka ja tarkoitus ovat pysyneet muuttumattomina antiikista tähän päivään. Sillä kuitenkin on oma historiansa; innovaattorit ja tutkijat ovat yhtä lailla haastaneet ja puolustaneet sen käytäntöjä ja tyyliä. Piirustustaiteen, kuten muidenkin kuvataiteen alueiden avantgardessa, sen itsensä kieltäminen ja uudelleenarviointi ovat olleet 1900-luvulla suuressa osassa. Piirustuksessa kiehtoo sen riippumattomuus noudattaa mitään tiettyä tyyliä, aihetta tai lajityyppiä, eikä sille ole tarvetta määritellä mitään ”oikeaa” käyttötarkoitusta. (Rattemeyer 2013, 7.)

2.1 Piirustusten merkitys ja käyttötarkoitus taiteen historiassa

Keskiajalla taidetta pidettiin käsityöläistaitona ja piirustusta pidettiin lähinnä käytännöllisenä työkaluna teoksen toteutuksessa. Myös pergamenttipaperin korkea hinta vaikutti siihen, että keskiajalta on hyvin vähän todistuksia piirustustaiteesta. 1300-luvulla Giotton oppilas Cennino Cennini toi esille sen tärkeyden taiteen perusteena ja hänen mielestään sitä tulisi harjoittaa päivittäin (Pini 2010, 7).

1400-luvulla paperi yleistyi, minkä ansiosta myös piirtäminen lisääntyi. Mestarit opettivat piirrosten avulla apulaisilleen teosten tekemistä ja piirustus saavutti tärkeän aseman taiteilijoiden koulutuksessa, sekä luonnon tutkimisessa. 1500-luvulle tultaessa taiteilijat saavuttavat uuden sosiaalisen aseman, sillä taidetta ei katsota enää mekaaniseksi suorittamiseksi, vaan jaloksi taidoksi. Piirustuksen arvostus kasvaa ja sen katsotaan olevan osoitus taiteilijan mielikuvituksesta, sekä teknisestä osaamisesta. Leonardo, Michelangelo ja Raphael ovat aikansa mestareita.

1600- ja 1700-luvuilla barokin ja rokokoon aikakausina piirustuksen roolista ja merkityksestä on teoreettisia erimielisyyksiä. Klassismin kannattajat kuten Poussin, Caracci ja Le Brun liittävät piirustuksen antiikin esimerkkien tutkimukseen. Rubens ja muu flaamilainen koulukunta puolestaan käyttää piirustusta vapaamielisempään ilmaisuun. Näillä vuosisadoilla lisääntyvät maisemapiirustukset, joihin on lisätty

mielikuvituksellisia hahmoja ja näkemyksiä. 1700-1800-luvulla uusklassismin myötä palataan akateemiseen piirustukseen ja unohdetaan barokin ja rokokoon liioitteleva tyyli. Esimerkiksi Ingresin myötä palataan määrittelemään puhdasta ja oikeanlaista piirustusta (Pini 2010, 417).

2.2 Piirustustaiteesta 1900-luvulla

1900-luvulla postimpressionismista alkaen piirustukselle avautuu uusia näkökulmia. Korostamalla muotoa ja tilavuuden puhtautta Cézanne palauttaa piirustuksen rakenteellisen toiminnon. Matisse, Picasso ja muut taiteilijat puhaltavat piirustukseen uutta elinvoimaa.

Viimeiset 150 vuotta piirustuksen käyttötarkoitus on vaihdellut perinteisen esittävän taiteen ja kuvitteellisen mielenmaiseman välillä. Valokuvauksen yleistymisen myötä 1900-luvun puolivälissä asenne viivapiirustusta ja sen esiintymismuotoja kohtaan muuttui. Alettiin leikitellä värityksillä, omaksua abstraktiota, sekä maalauksellista vaikutelmaa. Teknillisen piirustuksen elementit ovat keskeinen osa avantgardea piirustusta.

Viimeisen 60 vuoden aikana keskittyminen piirrosjäljen monipuolisiin mahdollisuuksiin on keskittänyt kiinnostuksen takaisin itse piirustus prosessiin. Sota-ajan jälkeen abstrakti ekspressionismi toi värityksen ja työstämisprosessin merkityksen huippuunsa. 1950-luvun puolivälissä uuden sukupolven taiteilijat, kuten Jasper Johns, Cy Twombly ja Robert Rauschenberg esittelivät prosessuaalisempaa lähestymistapaa piirrosjäljen käyttöön. Piirustuksen mahdollisuuksien avautuminen 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla antoi mahdollisuuden käsintehtyn jäljen uudelleenmäärittelylle. 1950-luvun puolivälistä 1970-luvun puoliväliin oli piirustuksen yksi vaikutusvaltaisimmista kausista. Sen ilmaisukeinot sopivat aikakautensa käsitetaiteeseen ja tyyli-suuntauksiin. Vuoteen 1960 mennessä suurin osa kokeilevan piirustuksen elementeistä olivat ilmestyneet: tunnustuksellinen jälki, materiaaliset kokeilut, tekninen ja kaaviomainen piirros, surrealistinen automatismi. Piirustukselle aukesi kokonaan uudenlainen visuaalinen maailma.

3 PIIRUSTUSTAITEESTA

3.1 Mitä piirustus on?

Piirustus käsitetään yleisesti keinoksi kuvata kohdetta viivan avulla. Me kaikki piirämme joskus. Nopeat luonnokset auttavat meitä hahmottamaan asioita, joita on työstä selittää puhuen tai kirjoittaen. Piirros on universaali kieli, jota me kaikki ymmärrämme. Kuvataiteilija Stig Baumgartner pohtii osuvasti artikkelissaan ”Viivan painovoimaa” ääriiviipiirroksen luonnetta. Yksinkertaisen viivan avulla pystymme irrottamaan ja rajaamaan jotakin esille taustasta. Ääriviivoja ei ole luonnossa, joten joudumme piirtäessä itse kuvittelemaan missä se kulkee ja millaisen muodon se luo (Heikkilä & Johansson 2014, 18.) Esimerkiksi elävää mallia piirtäessä joutuu jatkuvasti tekemään valintoja, kuten mitä viivoja valitsee ja mitä painottaa. Ääriiviipiirroksessa ei piirretä sitä, minkä näköinen malli on, vaan sitä miten sen pystyy ilmentämään pelkän viivan avulla (Heikkilä & Johansson 2014, 23.)

Piirros on paljon muutakin kuin vain tapa tulkita ympäristöämme. 1960- ja 1970-luvuilla piirtämisen dekonstruktio laajensi piirroksen tilallisia, ajallisia ja materiaalisia ulottuvuuksia (Heikkilä & Johansson 2014, 8). Piirros on myös liikettä. Se voi olla osa performanssia, jolloin painopiste on piirtämisestä tapahtumana, viivan syntyemisessä.

3.2 Piirustuksen tekniikoita ja yleisimpiä työvälineitä

Klassisessa piirtämisessä piirustukset voidaan jakaa viivapiirustuksiin ja valööripiirustuksiin. Viivapiirustuksessa piirros koostuu pelkistä viivoista. Viivapiirrosta pidetäänkin muiden tekniikoiden perustana. Siitä huolimatta se on yksinäänkin arvostettava taiteenlaji, sillä viiva itsessään on erittäin ilmaisuvoimainen. Valööripiirustuksessa muoto luodaan varjostusten ja pintojen sävyerojen avulla. Valööriellä tarkoitetaan harmaan sävyjä, jotka sijoittuvat mustan ja valkoisen välille. Piirtäjän perustarvikkeisiin kuuluu erilaiset kynät ja piirtimet.

3.2.1 Lyijykynä ja värikynät

Lyijykynä on ehkä suosituin piirustusväline. Se valmistetaan grafiitin ja saven sekoituksena ja seoksen suhde vaikuttaa lyijykynän pehmeuteen. Mitä pehmeämpi lyijykynä, sitä tummempi piirrosjälki. Pehmeät kynät merkitään B-kirjaimella B-9B (mitä isompi luku, sitä pehmeämpi kynä). Kovat kynät merkitään vastaavasti H-kirjaimella H-9H. HB-kynä sijoittuu näiden asteikkojen välillä ja se tunnetaan ns. peruskynänä jota useimmiten käytetään kirjoittamiseen. Kovat kynät sopivat parhaiten tarkkaan ääriiviipiirroksen, kun taas pehmeät paremmin valööripiirustukseen. Lyijykynä on erittäin suosittu väline myös luonnosteluun. Värikynät valmistetaan samalla tavalla kuin lyijykynät, mutta väripigmenti korvaa niissä grafiitin. Niissä ei myöskään ole lyijykynän tavoin kovuusasteikkoita.

3.2.2 Tussi

Tussi on noesta ja sidosaineesta valmistettava väriaine. Tussia voi käyttää monipuolisesti viivapiirroksesta maalausmaiseen laveerauspiirroksen sen vesiliukoisten ominaisuuksien ansiosta. Tussin piirrosjälki on kovempaa ja tummempaa kuin esimerkiksi lyijykynän. Nestemäistä tussia käytetään kastamalla sivellintä tai metallista tussiterää nesteeseen ja piirtämällä sen jälkeen paperille. Piirtiminä voidaan käyttää myös erilaisia bambu- ja ruokokynä. Tussikynällä voidaan piirtää suoraan niin kauan kuin kynässä riittää nestettä.

3.2.3 Kuulakärkikynä

Kuulakärkikynä on myös mustekynä, mutta sen mustetyyppi on nestemäisen sijasta puolikiinteää. Kynän kärjessä on pieni kuula, jota painettaessa piirrettävää pintaa vasten vapauttaa säiliöstä mustetta. Toisin kuin tavallista mustekynää käyttäessä, kuulakärkikynän jälki on kuivaa eikä sen kuivumista tarvitse odottaa. Useimmiten kuulakärkikynää käytetään kirjoittamiseen, mutta sen ohutta piirrosjälkeä käytetään myös piirustukseen.

3.2.4 Hiili

Hiili on vanhin piirustusväline, jota on käytetty jo ihmisen esihistoriallisena aikana. Hiilen kovuus vaihtelee, kuten lyijykynällä vaikuttaen sen piirrosjäljen tummuuteen. Sillä on helppo värittää suuriakin alueita ja sen jälki suttaantuu helposti, minkä vuoksi hiiltä käytetään useimmiten varjostusten luomiseen. Hiiltä on saatavana hiilipuikkoina, puristehiilenä ja hiilikyninä. Hiilipuikot ovat eripaksuisia ja pituisia puikkoja, joita käytetään joko viiva- tai valööripiirustukseen. Puikkoja käytetään usein myös luonnosteluun, sillä sen jälki on helppo pyyhkäistä pois virheitä tehdessä. Puristehiili on sävyltään tummempaa kuin hiilipuikko. Sitä myydään lyhyinä ja paksuina kappaleina ja sitä käytetään lähinnä korostamaan kontrastia puikoilla tehdyssä piirroksessa. Hiilikynät ovat lyijykynämäisiä kyniä, joilla saadaan aikaan terävää viivaa. Kynät ovat myös oiva väline luonnosteluun.

3.2.5 Liidut

Piirustuksessa käytetään erilaisia liitukyniä. Näistä klassisin on varmasti savesta ja rautaoksidista koostuva punaliitu, joka on ollut taiteilijoiden suosiossa jo 1400-luvulla etenkin luonnosteluvälineenä. Punaliitu muistuttaa rakenteeltaan hieman pehmeitä pastelliliituja. Pastellit ovat kipsistä, pigmenteistä ja sidosaineesta valmistettuja liitukyniä, joita on saatavana eri väreissä. Niiden ominaisuudet vaihtelevat kovuuden mukaan: pehmeät sisältävät enemmän pigmenttiä, joten niillä saa aikaan voimakkaampia värejä. Kovat pastellit ovat pehmeitä kestävämpiä, mutta ne eivät ole yhtä väriltään yhtä kirkkaita. Öljypastelleissa sideaineena on arabikumin sijaan öljy, jonka ansiosta ne käyttäytyvät eri tavalla kuin kuivapastellit. Niiden piirrosjälki on paksua, rasvaista ja peittävää, jonka vuoksi niillä on kuivapastellia vastoin vaikea luoda pehmeitä väri-liukumia.

4 PIIRUSTUS VAI MAALAUUS?

Yleisesti piirustus ja maalaus voidaan erotella siten, että maalaus tehdään maalaamalla maaleilla ja piirustus piirretään kynillä. Tämä käsitys voidaan kumota heti, jos ajatellaan että ainoa vaatimus piirrokselle on luoda viiva. Tällöin piirroksen luomiseen voidaan käyttää melkein mitä vaan, esimerkiksi Markus Tuormaa on luonut piirroksia käyttämällä ainoastaan aitoa ihmisen hiusta.

Mielestäni piirustuksen ja maalauksen välinen ero on häilyvä, jos puhutaan valööripiirroksista. Varsinkin jos valööripiirustus on toteutettu värillisenä, sillä käsittän maalauksen olevan väreillä ja värin eri sävyjen variaatioiden avulla luotua muotoa ja rakenteiden tulkintaa. Esimerkiksi pastellit ovat enemmän maalauksia, vaikka niiden tekovälineinä toimivat pastellikynät ja -liidut. Tämän vuoksi piirustuksen ja maalauksen jaottelu vain käytetyn työvälineen perusteella on perusteetonta.

Maalauksissa valon ja varjon, sekä sävyjen muutoksilla voidaan tulkita ja kopioida esitettävää aihetta. Värien vaihtelulla voidaan välittää paljon informaatiota. Etenkin ihoa maalatessa vastavärien käyttö ja paletin värisävyjen runsaus elävöittää esitettävää kohdetta huomattavasti, kun taas suppean paletin käyttö niin sanotusti ”litistää” kohteen. Maalatessa myös tiettyjen sävyjen korostus tai käytettävien värien muokkaaminen elävöittää teosta.

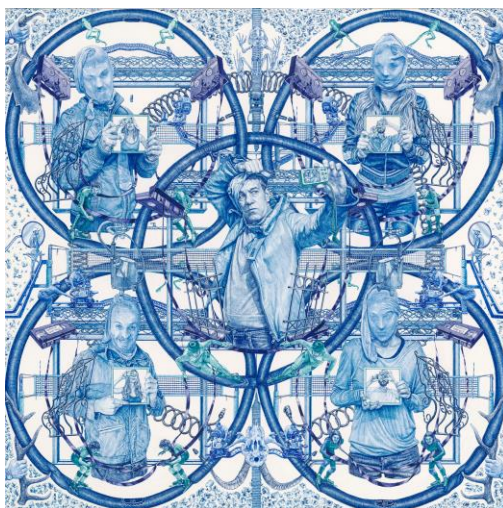
Viivapiirustuksessa päinvastoin kuin maalaamisessa, yksinkertaistaminen ja turhan informaation pois jättäminen tekee teoksesta mielenkiintoisen. Piirustuksessa taiteilija joutuu itse päättämään mitä elementtejä korostaa ja mitkä asiat hän jättää tulkitsematta kokonaan. Ääriävoilla rajaaminen on kokonaan taiteilijan tulkinnan varassa. Kolmiulotteisuutta ja muotoa voidaan luoda ristiviivoituksella tai viivavarjostuksella (tumempaa varjoa tehdään tiheämmällä viivavälillä ja vaaleampaa harvemmallalla). Mielenkiintoisimmillaan piirros on, kun informaatiota välitetään pelkästään viivan paksuuden muutoksilla; varjokohdissa viiva on paksu ja valokohdissa viiva ohenee hiuksenohueksi tai katoaa kokonaan. Piirros onkin enemmän oma tulkintamme esittämämme asioista. Jokainen osaa piirtää ja jokainen piirtää esittämänsä asian eri tavalla. Markus Tuormaa erottelee piirtämisen ja maalaamisen osuvasti artikkelissaan

”Hiusviivoja, hiilipiirroksia” (Heikkilä & Johansson 2014, 65): ”Maalaaminen on enemmänkin tapa ilmaista ja piirtäminen taas tapa hahmottaa”.

5 PIIRUSTUS NYKYTAITEESSA

Tässä kappaleessa esittelen muutamia nykyaiteilijoita, jotka työskentelevät piirustuksen parissa. Taiteilijat ovat valikoituneet lähinnä oman mielenkiintoni mukaan.

Fotorealismi on teema johon törmää väistämättä tutkiessa piirustusta nykyaiteessa. Internet on pullollaan tutoriaaleja ja itseoppineita piirtäjiä jotka pyrkivät jäljentämään valokuvia mahdollisimman tarkasti. Fotorealismi on 60-luvulla syntynyt taidemuoto, jossa mallina käytetään valokuvia ja pyritään jäljittelemään valokuvan tarkkuutta ja estetiikkaa. Esimerkiksi Judie Bamer käytti Are You My Mother? -piirrossarjassaan mallina valokuvia, jotka hänen isänsä on ottanut Bamerin lapsuudessa hänen äidistään. Teokset on toteutettu grafiittikynällä, joka jäljittelee valokuvan utuisuutta (Shaked 2013, 40). Karl Haendel puolestaan irrottaa kuvat niiden alkuperäisestä kontekstista ja muuttaa valokuvat mustavalkopiirustuksiksi antaen kuville uuden visuaalisen ilmeen (Mitchell-Innes & Nash, n.d.).

Kuva 1. Elias Kafouros, Hierarchy of the Stolen Image, 2011

Elias Kafouros jatkaa realistista ilmaisua piirrosjäljessään, mutta hänen mandala tyylliset piirustukset on toteutettu tussikynällä ja musteella paperille. Piirroksia tarkemmin tutkiessa koristeelliset yksityiskohdat koostuvat erilaisista henkilöistä ja tavaroista,

luoden oman pienen universumin kuvia (Stephanie Bailey 2013, 113). Suomalainen Stiina Saaristo tunnetaan myös pikkutarkoista lyijy- ja värikynillä tehdyistä piirroksistaan. Piirrosjälki on samalla realistista, että liioiteltua. Hän kuvaa teoksissaan yleensä murjottavia lapsiaikuisia prinsessaleikkien parissa (Koljonen 2010).

Adam Dant tunnetaan myös pikkutarkoista mustepiirustuksistaan, jotka kertovat yksityiskohdissaan pieniä tarinoita. *The Meeting of the Old and New East End* (2012) on maisemakuva täynnä nykyaikaisia ja historiallisia hahmoja mellakoimassa (Trigg 2013, 78). Teos on perspektiiviltään realistinen, mutta sen pikkuruiset hahmot lähinnä naivistisia hullunkurisine kummelluksineen. Neal Fox puolestaan kuvaa sarjakuvatyylisissä mustepiirustuksissaan muunmuassa pop-kulttuurista tuttuja hahmoja ja henkilöitä. Hän sekoittaa hahmoja eri maailmoista mielikuvituksellisiin kohtaamisiin, kuten teoksessaan *Sangre de los Pervertidos* (2012) Alejandro Jodorowsky on teurastanut vihaamiaan kaupallisia Disney-hahmoja (Smaill 2013, 100).

Kuva 2. Adam Dant, *The Meeting of Old and New East End*, 2012

Näistä täysin päinvastaista tyyliä edustaa Yehudit Sasportas, jonka suurikokoiset mustepiirustukset soista ja metsäaukioista ovat kuin portaaleja alitajuntaan (Sutton 2013, 244). Mustavalkoisissa abstrakteissa kuvissa on tunnistettavissa metsän elementtejä, oksia, seisovaa vettä ja juuria. Mustavalkoisuudesta tulee myös väistämättä mieleen mustetahrat, josta tulee mieleen, että kuvat olisivat muisto tai käsitys suometsistä.

Kuva 3. Yehudit Sasportas, Shichecha no.6, 2012

6 OMASTA TYÖSKENTELYSTÄ

Tiesin jo hyvissä ajoin, että haluan tehdä lopputyöni Kankaanpään Taidekoulussa piirtämällä. Mielestäni oli looginen valinta toteuttaa työni sellaisella tekniikalla joka on minulle tutuin ja jonka kautta rakastuin taiteen tekemiseen. Ennen taidekoulua toteutin lähes kaikki työni piirtämällä. Kankaanpäässä hyödynsin kurssivalikoimaa ja valitsin maalauksen ja grafiikan kursseja, sillä halusin oppia niitä tekniikoita ja olenkin koulun aikana kehittynyt huomasti maalarina, sekä oppinut paljon uusia tekniikoita.

Lopputyössäni niin sanotusti ”ympyrä sulkeutuu”. Haluan hyödyntää kaikkea oppimaani piirustuksissani ja minulle on antoisaa huomata oma kehitykseni. Lopputyönäni toteutan sarjan piirroksia kasvoista. Minulla on viisi mallia, joista jokaisesta toteutan 5-6 kasvokuvaa. Jokaisessa kuvasarjassa kuvataan sekunti sekunnilta naurunpurskauksia. Nauravat kasvot kiehtovat minua, sillä silloin ihminen ei voi pidätellä ilmettään. Myös koko kasvojen rakenne muuttuu; tulee juonteita, nenä nyrpistyy tai levenee, silmät pienenevät. Riisun myös malleiltani kaiken ”helpon” näköisyyden, kuten hiukset, luomet, meikin ja korut. Halusin jättää itselleni haastetta näköisyyden

luomiseen. Mielenkiintoisin havaintoni on, että mallit eivät näytä itseltään edes niissä valokuvissa, joissa heillä on mahdollisimman neutraali ilme kasvoillaan. Näköisyys siis muodostuu enemmänkin elekielestä kuin rakenteesta.

Muotokuvan tekeminen on aina kiehtonut minua. Näköisyyden aikaansaaminen on hyvin pienestä kiinni. Välillä vaikka kuinka mittaisi malliaan ja hinkkaisi millimetrin tarkkuudella jokaista yksityiskohtaa lopputuloksesta voi silti tulla epäonnistunut. Ehkä juuri muotokuvauksessa liian jäykkä jäljentäminen aiheuttaa kankean lopputuloksen. Ehkä näköisyys ei olekaan kiinni nenän oikeasta suhteesta otsaan, vaan jostain aivan muusta.

Malleina minulla oli lopputyössäni minulle tuttuja henkilöitä; läheisiä ja tuttavია. Kuvausessiot mallieni kanssa olivat todella lyhyitä. Kesto oli 5-15 minuuttia per malli. Asetin heidät valkoista seinää vasten ja käskin heidän pysyä mahdollisimman vakavina. Laitoin kamerasta sarjatulituksen päälle, sillä kuten arvelin, tuo kasvojen vakaavoittaminen aiheutti suurimmat nauruun purskahdukset ja yleensä ensimmäiset kuvat olivat parhaita. Seuraava vaihe oli karsia kuvamateriaalista 5-6 kuvan sarja, jonka pohjalta toteutin piirustukset. Aloitin piirustustyön minulle läheisimmistä henkilöistä. Kuvat syntyivät kuin itsestään ja huomasin, ettei mallikuvia tarvinnut hirveän orjallisesti tuijottaa.

Kuva 4. Kuva lopullisista piirroksista ja valokuvasarja joihin piirustukset perustuvat

Yleensä käyttäessäni valokuvaa mallina maalauksissani olen käyttänyt apuna ruutusuurenosta, mikä on nopeuttanut työskentelyäni. Maisemakuvauksessa tämä tekniikka on toiminut hyvin, mutta ihmistä kuvatessa se on mielestäni jäykistänyt teosta. Vaikka kaikki olisi niin sanotusti oikealla paikallaan, jotain jää puuttumaan. Tämän vuoksi en halunnut lopputyössäni sortua valokuvien suoraan kopiointiin, vaan käyttää niitä lähinnä hetken pysäyttämiseen. Tässä työssäni olisi ollut mahdotonta käyttää elävää mallia.

Minulle läheisimpien henkilöiden piirtäminen toimi melkein lämmittelynä. Olin tyytyväinen lopputulokseen melko pian ja näiden sarjojen parissa työskennellessäni palautin mieleeni tussipiirustuksen näppituntumaa, sillä en ollut pitkään aikaan käyttänyt tätä tekniikkaa. Työskentelyn alussa pidin myös hetken piirustuspäiväkirjaa johon tein tussipiirustuksia. Alussa tussi tuntui vieraalta ja kankealta, mutta lopuksi taas tutulta ja luontevalta. Läheisimpiäni kuvatessani huomasin käyttäväni mallina myös henkilökohtaisia muistoja. Lähdin jopa melkein korjailemaan valokuvissa olevia ”virheitä” jotka johtuivat varjojen ja kuvakulmien aiheuttamista vääristymistä. Mallini näyttävät minusta tässä teoksessa siltä miltä he näyttävät minun silmissäni.

Tehdessäni sarjoja minulle vieraammista ja ei niin läheisistä ihmisistä piirtäminen oli huomattavasti vaikeampaa ja aikaa vievää. Havahduin että en muistanut millainen nenä yhdellä malleistani on, sillä suoraan edestä otettu kuva sai sen näyttämään hyvin pieneltä ja kapealta. Jouduinkin tapaamaan tämän mallin uudestaan ennen kuin pystyin jatkamaan työskentelyäni. Keskustellessamme ja viettäessämme aikaa yhdessä tutkin tarkasti hänen piirteitään sekä elehdintää. Tämän tapaamisen jälkeen työskentely tuntui huomattavasti helpommalta. Kuitenkaan en saavuttanut omasta mielestäni samantyyppistä näköisyyttä ja rentoutta näiden vieraampien mallien sarjoissa ja totesin että 5-15 minuutin kuvaus sessio on aivan liian lyhyt ja pinnallinen pohja kuvan tekemiselle tällaisessa tarkoituksessa.

Minua kiehtoo tulevassa työskentelyssäni perehtyä syvemmin muotokuvaamiseen ja etenkin elävään malliin. Haluaisin etenkin kuvata minulle vieraampia ihmisiä ja mahdollisesti eri etnisyyden edustajia varsinkin maalatessani, enkä kuvata vain tuttuja ja turvallisia henkilöitä.

Koen kuitenkin onnistuneeni näköisyyden luomisessa, sillä mallejani tunnistettiin jo alusta asti piirustuksistani. Mallit itse ehkä jopa hämmentyivät pelkistetystä lopputuloksesta ja naiset etenkin kaljuudesta, eivätkä he suoraan tunnistaneet itseään (tai eivät vain minun nähteni uskaltaneet arvata missä heidän kuvansa olivat). Muut katsojat, jotka tuntevat mallini puolestaan tunnistivat mallit heti. Olen miettinyt tätä ilmiötä ja tullut siihen lopputulokseen, että syy voi olla poseeraamisessa. Itsehän tutkimme itseämme vain peilin ja meistä otettujen valokuvien avulla. Poikaystäväni on huomauttanut minua peili-ilmeestäni. En ollut ennen kiinnittänyt asiaan huomiota mutta katsoesani itseäni peilistä avaan silmiäni normaalia enemmän ja kallistan päätäni viistoon. Tämän saman poseerauksen teen valokuvissa. Tämä selittää myös miksi koemme toisten meistä salaa ottamat kuvat epäviehättävinä ja ei-näköisinä – tähän kuvakulma on meille tuntematon. Harvoin siis katsomme itseämme peilistä nauraessamme tai täysin neutraaleina suoraan edestäpäin. Toisin kuin mallit itse, muut katsojat eivät kai vanneet hiuksia tai asusteita tunnistamiseen. Lopputyöni teeman voi tiivistää siten, että ihmiset voivat tunnistaa toisensa pelkästä hymystä.

Teknisesti toteutin teokseni piirtämällä tussilla paperille. Jaoin piirustuspaperiarkit neljään osaan, sillä halusin piirustusten päiden olevan hieman realistista kokoa pienemmät. Alkuperäinen suunnitelmani oli leikata kasvot irti ja kiinnittää ne johonkin yksivärisen taustaan. Halusin kuitenkin pitää tekniikkani puhtaana piirustuksena, välttää kollaasimaista ja askartelumaista lopputulosta. Tykästyin myös paperieni rosoisiin reunoihin ja siihen miltä arkit näyttivät vierekkäin suunnitellessani sommitelmaani. Tulin myös siihen lopputulokseen, että piirtämäni viivan jälki kärsisi, jos leikkaisin kasvot irti papereista. Esillepanossa halusin mahdollisimman hengittävän mutta viimeistellyn lopputuloksen. Viehätyin ajatuksesta, että saisin pöydälle tekemäni sommitelman siirrettyä sellaisenaan leijumaan ilmaan. Päädyin ratkaisuun, että asettelen työt kahden kirkkaan pleksin väliin ja kiinnitän kokonaisuuden 5cm irti seinästä, jolloin teokset eivät ole litistetty mitään pintamateriaalia vasten. Halusin myös työt ehdottomasti lasin tai pleksin alle, jolloin työt ovat suojassa ja lopputulos on viimeistellyn näköinen. Kun pleksi oli suoraa ja suorakulmaista kovaa tehdasmaista materiaalia, halusin paperiarkkien sommitelman tapahtuvan käsivaralla. Mittaamalla muutenkin lopputuloksesta olisi tullut kieroutunut, sillä paperiarkkien koko vaihteli hieman. En myöskään halunnut teosten olevan suorissa riveissä, vaan halusin tehdä tiiliskivimäisen sommitelman, jonka vuoksi toteutinkin kaksi kuuden ja kolme viiden piirustuksen

sarjaa, jolloin vältettiin ”neliö neliössä” -vaikutelmaa. Pleksin tilasin sen mukaan minkä kokoinen lopputuloksesta tuli.

Kuva 5. Lopputyö työstämisvaiheessa

Itse piirtämisen aloitin luonnostelemalla piirrokseni paperille 4H lyijykynällä. En halunnut käyttää työssäni harmaansävyjä, vaan pelkkää mahdollisimman rehellistä ja puhdasta viivaa. Mielestäni lyijykynän varjostuksilla on helppo ”fuskata” hankalissa kohdissa suhraamalla epämääräinen varjo kohtaan, jonka piirtäminen on hankalaa. Tullessani taidekouluun harrastin tosin tätä suhraamista itsekin. Plastisen anatomian kurssilla opettaja huomauttikin asiasta, jonka jälkeen opin kiinnittämään siihen huomiota ja nykyään moinen häiritsee minuakin. Nykyään olen sitä mieltä, että piirustuksessa vain kaikki oleellinen informaatio on tarpeellista. Yhdellä terävällä ja taidokkaasti tehdyllä viivalla on enemmän informaatioarvoa kuin epämääräisillä sutuilla. Jokaisen viivan vetäminen on myös valinta. Tietenkin viivapiirustus myös miellyttää silmääni enemmän kuin valööripiirustus.

Viivapiirustuksessa minua kiehtoo, miten pienillä viivan muodon ja rakenteen muutoksilla voidaan välittää paljon informaatiota. Se on puhdasta ja rehellistä, sekä läsnä myös muussa työskentelyssäni. Piirustus on minulle kuvan tekemisen pohja, sekä kaiken alku. Aloitan aina työni huolellisella piirustuksella ja työskentelyni onkin ajoittain hidasta puurtamista, mutta huolellisen pohjatyöskentelyn ansiosta pääsen nauttimaan työn viimeistelystä ja fiilistelemään eri materiaaleja. Haluan jatkuvasti kehittää itseäni kuvan tekijänä, enkä halua päästää itseäni liian helpolla, sillä silloin en voisi tuntea ylpeyttä siitä mitä olen saanut aikaan.

Kuva 6. Valmis lopputyö ripustettuna näyttelyssä Galleria Saskiassa

7 POHDINTA

Suhtaudun piirustustaitoon ehkä jopa vähän romantisoiden. Pidän sitä ensiarvoisen tärkeänä taitona kuvataiteilijalle, sillä se on oleellinen keino hahmottaa. Sitä harjoittamalla opitaan näkemään ja yksinkertaistamaan. Lasten piirustuksista voi nähdä kuinka he kehittyvät katsojina; ensin piirretään pääjalkaisia, seuraavaksi hahmoille ilmestyy keskivartalo ja jossain välissä myös kaula, jalkaterät ja sormet. Seuraavaksi havahdutaan, ettei pää olekaan pyöreä vaan ovaali ja hahmoille alkaa ilmestyä vaateustakin. Kuten taiteen eri lajeissa yleensä, ei piirustustaidossakaan koskaan voi saavuttaa huipuaan. Oppiminen ja kehittyminen jatkuu koko ajan, jos taitoa jaksaa harjoittaa. Kun on opiskellut taitavaksi piirtäjäksi, on kuvallisen ilmaisun rajat äärettömät – voi luoda melkein mitä tahansa. Jos ei ole ensin opetellut näkemään, miten voi kuvata mitään näkemäänsä. Piirustuksen keinoilla voi leikitellä, vasta kun on opiskellut vankan pohjan.

Niin sanotusti ”päästä piirtämisen” taitoonkin pohjautuu asioiden hahmotuskyky. Se miten kuvaamme kuvitteellisia henkilöitä ja hahmoja pohjautuu vankkaan visuaaliseen kuvastoon muistissamme. Miten eri materiaalit käyttäytyvät ja millaisia ne ovat. Kaikki pohjautuu jollain tavalla näkemäämme ja kokemaamme. Tuskin syntymästään asti sokea henkilö, joka yhtäkkiä pystyisi näkemään, osaisi piirtää mitään eläintä päästään pelkkään mielikuvitukseen perustuen, tai ilman minkäänlaista havaintoon perustuvaa kokemusta.

Viivan vetämiseen ja jäljen jättämiseen liittyy myös oma meditatiivinen ulottuvuutensa. Jokainen meistä on antanut kynän vaeltaa vapaasti paperilla ilman mitään selkeää määränpäättä tai suuntaa. Puhtaaseen koskemattomaan hankeen tai valkoiseen taiseeseen seinään on kutkuttava ajatus vetää viiva ja rikkoa koskematon pinta. Abstraktissa piirustuksessa on oma viehätyksensä. Niitä tutkiessa ajatus keskittyy piirustuksen tekoprosessiin piirtimen liikkeeseen pinnalla. Silti erilaisista viivojen sekamelskoista lähdemme alitajuntaisesti etsimään jotain tuttua muotoa tai symbolia. Muistan esimerkiksi nähneeni sanomalehdessä lukijan kuvan postiauton renkaiden jättämistä jäljistä lumihankeen. Renkaanjäljet olivat muodostaneet symmetrisen sydämen. Näin sattumanvaraisista viivoista oli syntynyt piirros.

Tehdessäni tätä opinnäytetyötä tutustuin nykyaiteilijoihin, jotka tekevät piirustuksia perinteisillä menetelmillä, kuten tussilla ja erilaisilla kynillä. Yllätyin miten elinvoimainen ja laaja piirtäjien kenttä nykypäivässä on, sillä jostain on tullut sellainen mielikuva, että piirustus olisi ilmaisukeinona jäänyt mediataiteen, maalauksen ja kuvanveiston jalkoihin. Suuren vaikutuksen teki teosten mahtipontisuus, sillä piirustus sanana herättää mielikuvan pienestä ja hennosta lyijykynäpiirustuksesta paperiarkille. Varsinkin kotimaiset tekijät Henna Pohjola ja Stina Saaristo tekevät molemmat suuri-kokoisia piirustuksia. Ehkä heidän teostensa vaikuttavuus piilee juurikin mittakaavassa.

Työskennellessäni taiteellisen lopputyöni parissa tämän opinnäytetyön kirjoittamisen ohella, sain itsevarmuutta luovaan työskentelyyni. Päässäni kummitteli ajatus tätä projektia aloittaessa, että ”riittääkö” piirros lopputyöksi. Valintani perustui kuitenkin haluun korostaa piirustusta omana itsenäisenä ilmaisukeinonaan, eikä vain kuvan tekemisen pohjatyöskentelyvälineenä. Viivan Filosofia (Heikkilä & Johansson, 2014) teos oli yksi oleellisimmista lähteistäni. Teos avasi näkökulmaani viivan mahdollisuuksista ja piirustuksen määritelmästä. Tämän opinnäytetyöprosessin tullessa loppuunsa ajatus siitä, että piirros ei olisi niin sanotusti riittävä tuntuu lähinnä naurettavalta ajatukselta. Piirustus on kaiken työskentelyni alku ja tässä tapauksessa myös loppu ja se on enemmän kuin tarpeeksi.

LÄHTEET

Rattemeyer C. 2013. Vitamin D2: New Perspectives in Drawing. Lontoo: Phaidon Press Limited 2013.

Pini M. 2010. Piirtäjämestarit. Florence: SCALA group S.p.A.

I Heikkilä M. & Johansson H. 2014. Viivan filosofia. Kuvataideakatemia. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy

Smith S. 1994. Piirtäjän käsikirja. Karkkila: Kustannus-Mäkelä Oy 1995.

Howard K. 1988,1989. Taidekoulu: Piirtämisen ja maalaamisen käsikirja. Karkkila: Kustannus-Mäkelä Oy 2003.

Gavlak gallerian www-sivut. Viitattu 2.4.2018. <http://www.gavlakgallery.com/artists/judie-bamber>

Mitchell-Innes & Nash www-sivut. Viitattu 2.4.2018. <http://www.miandn.com/artists/karl-haendel?view=slider#9>

Artnet www.sivut. Viitattu 2.4.2018. <http://www.artnet.com/artists/adam-dant/>

Stephanie Bailey, 2013. Blouinartinfo.com: Modern Painters. Viitattu 4.4.2018 http://adgallery.gr/images/elias.kafouros_modern%20painters_october%202013_.pdf

Koljonen V. 2010. Taide-Lehden www-sivut. Viitattu 4.4.2018 http://www.taide-lehti.fi/arkisto/taide_1-10/kritiikit/liioiteltu_prinsessaleikki_stiina_saaristo.700.blog